

або, навпаки, раніше; 2) громадянству на вибір зацікавленої особи; 3) громадянству держави, право якої найбільше нагадує право третьої держави, тощо.

Підсумовуючи, можна зазначити, що держави по-різному відносяться до різних аспектів дипломатичного захисту, і здійснення дипломатичного захисту регулюється переважно нормами міжнародного звичаєвого права. При розробці Проекту статей про дипломатичний захист у рамках Комісії міжнародного права ООН, крім кодифікації, було досягнуто також і прогресивний розвиток норм інституту дипломатичного захисту стосовно питань громадянства. Таким чином, прийняття універсальної конвенції на основі Проекту статей про дипломатичний захист, розробленого Комісією міжнародного права ООН у 2006 році, сприятиме кодифікації та прогресивному розвитку міжнародно-правового регулювання інституту громадянства.

Список використаних джерел:

1. Draft articles on Diplomatic Protection // Official Records of the General Assembly. – 2006. – Sixty-first Session. – Supplement No. 10 (A/61/10). 5 p. URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/9_8_2006.pdf
2. Европейская конвенция о консульских функциях 1967 г. URL: <https://www.coe.int/ru/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=061>
3. Гражданство физических лиц в связи с правопреемством государств. Принято резолюцией 55/153 Генеральной Ассамблеи от 12 декабря 2000 года. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/nationality.shtml

Ключові слова: дипломатичний захист, правонаступництво держав, фізичні особи, апатриди, громадянство.

Key words: diplomatic protection, succession of states, individuals, stateless persons, citizenship.

ВОЙТОВИЧ ПАВЛО ПЕТРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
доцент кафедри іноземних мов, доктор філософії в галузі права,
професор МКА*

ЦИВІЛІЗОВАНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Сьогодні ранок всього цивілізованого світу починається з новин про війну в Україні. Увесь цивілізований світ складається з людей, що

становлять суспільство, відкрите, вільне. І весь цивілізований світ далеко не завжди відображається через діяльність політиків і вищих посадовців якоїсь країни.

Так, влада репрезентує суспільство. Так, політика проводиться правлячою групою від імені усієї держави. Втім це зовсім не означає відсутності проявів неадекватності з боку правлячої влади та відповідності її інтересів і поглядів інтересам, поглядам і цінностям суспільства.

Інше питання: якщо суспільство демократичним шляхом – шляхом виборів – обрало цю владу, тоді не все добре із суспільством і воно теж має щось змінити, трансформуватись.

Отже, сьогодні не лише Україна, а й увесь світ знаходиться в процесі трансформації, який гостро відчуває. Трансформується абсолютно все, особливо люди.

Зміни завжди даються важко, не говорячи вже про зміни через війну.

Хтось може сказати, що це глузування – говорити про права людини, свободи, цінності, людську гідність, людяність, цивілізованість...у той час, коли російським агресором знищено тисячі людей, коли війна триває, а з нею терор і руйнації, руйнації всього, в тому числі людської свідомості. Але говорити і писати треба. Бо цей жах, що відбувається, знов і знов повертає до вічних питань, а наука – це не переписування текстів, вона завжди про життя і для життя.

Смію нагадати, що політика – це діяльність, спрямована на прийняття рішень, значущих, таких, що впливають на долю більшості людей, спільноти, нації, народу і навіть усього людства. Отже, політика – це певна вища форма соціальної діяльності, що потребує відповідного рівня розвитку людей, які нею займаються.

За одним з універсальних визначень: політика – це Мистецтво керувати державою.

Все в політиці починається з людини. Все, що ми робимо, всі політичні успіхи і невдачі в основі своїй мають загальну головну передумову – людський фактор, незалежно від того, мова йде про одну людину чи про мільйони людей [1].

В цивілізованому світі політика здійснюється для людей і через людей.

Звісно, тут доречно звернутися до визначення терміну «цивілізація». Поняття цивілізація (від лат. *civilis* – громадський, суспільний, державний, громадянський) введене у науковий словник французьким просвітителем Оноре Габріелем Мірабо 1756 року. Під цим визначенням французькі просвітителі мали на увазі суспільство, засноване на засадах розуму та справедливості.

Цивілізований політик – це такий, який має високий рівень свідомості, подолав егоїстичні потреби у владі, матеріальних благах, здатний розуміти системні зв'язки суспільства і керувати ними в інтересах цього суспільства.

Авжеж, цивілізована політика залежить від народу-виборця. Демократія по суті – це процедура відбору політичних лідерів. Народ лише вибирає групу осіб, яка потім приймає кардинальні рішення без усілякої народної участі [2]. Хоча в ідеалі демократія – це єдність відповідним

чином побудованих свобод і політичних інститутів, примат особи над державою, а найголовніше – це люди, для яких демократія стала внутрішньою потребою, звичкою [3]. Звичайно, закономірно постає питання про те, наскільки наше суспільство готове до демократії. Зрозуміло, що недостатньо готове. Однак іншого суспільства у нас немає. І доки не настало прояснення свідомості, суспільству не можна докоряти в тому, що воно таке, яким є.

Демократія – це шлях не до припинення конфліктів, а до їх цивілізованого, ненасильницького, неруйнівного розв'язання [3].

Про це і міжнародне право – про розум, про справедливість, про права, про повагу, про мир, про відкритість, про добросовісність і людяність, – про Цивілізацію.

Основним змістом сучасної трансформації є становлення загальнолюдської цивілізації. І тому коли політика припиняє бути цивілізованою, вона взагалі припиняє бути політикою у власному сенсі. Політика – це розвиток, процес, адже це мистецтво. Цивілізована політика – це про спроможність жити разом, співпрацювати, поважаючи право вибору іншого.

Відкритість держави, вміння говорити зі світом однією мовою – це ті фактори, що набувають ключового значення в епоху трансформацій, це основа відкритого, вільного суспільства. У вільному суспільстві всі люди діють добровільно, маючи свободу отримувати ресурси для реалізації свого потенціалу. Вільне суспільство живе по праву і саме створює право.

У вільному суспільстві свобода розуміється як толерантність, як встановлення рівноправних відносин з тим, що знаходиться поза людиною: з природою, з іншими людьми, з їх цінностями, культурою. Сутність вільного суспільства полягає в тому, що всі люди є вільними і вони мають право не погоджуватись [4]. У вільному суспільстві ми деколи маємо приймати те, що вибір інших людей може бути іншим за наш [5]. Глибинний сенс вільного суспільства полягає в забезпеченні згоди основних соціальних суб'єктів, в консолідації суспільства, у досягненні цінностей особистості, самовираження, соціальної справедливості, безпеки, порядку і закону, у збереженні системи норм і цінностей культурно-національної ідентичності.

Отже, глобальні трансформації відбуваються саме навколо питання людяності, яка і є показником цивілізованості. Трансформуємось в першу чергу ми, люди. І кожен відповідальний за себе.

Політика в епоху глобальних трансформацій може бути тільки цивілізованою, інакше це зовсім не політика, а варварство. А це не про відкрите суспільство, не про міжнародне право, не про повагу до прав людини, не про людяність і толерантність. Для варварства немає міжнародного права. Варвар (грец.) – зневажливий термін, яким позначають людину, представника певного народу або племені, що дійсно або уявно перебуває на доцивілізаційному або нижчому цивілізаційному рівні розвитку.

Список використаних джерел:

1. Зленко А. М. Дипломатия и политика. Украина в процессе динамичных геополитических перемен. Харьков : Фомо, 2004. 559с. (С. 9).
2. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия. М., 1995.
3. Димитров Ю. Правова держава: перспектива чи сьогоднішній день? // *Право України*. 1995. № 5–6. С. 12–16.
4. The Sun, 2014.
5. Times, Sunday Times, 2014.

Ключові слова: політика, цивілізація, цивілізована політика, держава, вільне суспільство, відкрите суспільство, демократія, війна, людяність, міжнародне право.

Key words: politics, civilization, civilized politics, state, free society, open society, democracy, war, humanity, international law.

ГРУШКО МАЛЬВІНА ВАЛЕРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЛАУТЕРПАХТ Х. ТА ЛЕМКІН Р.: СИНЕРГІЯ ІДЕЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ПИТАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Доктринальний внесок професора Лаутерпахта Х. та професора Лемкіна Р. у розвиток міжнародного права є надзвичайно важливим. У свій час юристи-вчені, які навчалися у Львові, долучилися до першого повноцінного кримінального переслідування на міжнародному рівні злочину агресії. На підставі аналізу наукового доробку Лаутерпахта Х. [1] та Лемкіна Р. [2] у сфері прав людини та пов'язаних з правами людини питань встановлено вагомий внесок вчених у розвиток та розуміння концепцій прав людини, становлення Нюрнберзького процесу, зокрема криміналізацію та перше кримінальне покарання на міжнародному рівні злочину агресії.

Потерпаючи особисто від гонінь, які розпочинались 1933–1944 роках нацистською Німеччиною, вчені опиняються в різних куточках світу – Лаутерпахт Х. у Великобританії, а Лемкін Р. – у США. Вчені розпочинають самостійну роботу з документування воєнних злочинів нацистського режиму Німеччини. Ситуація фіксації воєнних злочинів українськими юристами перегукується з документуванням злочинів нацистської Німеччини вченими Лаутерпахтом Х. та Лемкіним Р. Різні документаційні ініціативи як державного, так і приватного характеру на Україні можуть стати необхідним елементом в процесі притягнення винних до відповідальності. Тому як показує історія міжнародного права подібні ініціативи не потрібно знімати з рахунків. Активістська академічна документація Лемкіним Р. була єдиною документацією великих обсягів,